

KNJIŽICI NA POT

Spoštovani!

V Sloveniji je kranjska čebela avtohtona rasa. Slovenski čebelarji smo nanjo ponosni, saj je del naše identitete, večkrat pa se z njo radi poistovetimo tudi kot narod. Čebelarstvo je del naše kulture, saj jo poleg kranjske sivke označujejo še naš tipični čebelnjak, panjske končnice ... in seveda vrhunski čebelji pridelki. Zato čebelarji radi poudarjamo, da je čebelarstvo poezija kmetijstva.

Seveda pa so čebele zelo pomembne za okolje, saj brez čebel ne bi bilo hrane, še več, od čebel je odvisna kar vsaka tretja žlica v svetu pridelane hrane. Ker je čebela prostoživeča žival, je zelo pomembno sobivanje med čebelo in upravljavci prostora, kot so na primer kmetje, lastniki gozdov idr.

Slovenija je zelo gozdnata država, za čebele pa so tudi gozdovi zelo pomembna pasišča. Gozdni med je zelo kakovosten in iskan, zato je v interesu čebelarjev, da v gozdovih ohranjamo in zasajamo medovite drevesne vrste. Predvsem pa je za čebelarje pomembna takšna zakonska ureditev, na podlagi katere lahko, seveda v soglasju z

lastniki gozdov, neomejeno izrabljamo čebelje paše.

Če bomo z Zavodom za gozdove Slovenije dobro sodelovali tudi v prihodnje, bomo skupaj še izboljšali razmere za večjo izrabo gozdnih paš!

Boštjan Noč,
predsednik ČZS

Spoštovani!

V Sloveniji imamo veliko gozda, tega pa razgiban relief tudi veliko potrebuje zaradi varstva zemljišč. Slovenska gozdarska stroka razvoj gozda že več kot pol stoletja načrtno usmerja v sonaravnost in krepitev opravljanja vseh njegovih številnih vlog, materialnih in nematerialnih. Desetletja strokovnega dela in spoštljiv odnos velike večine lastnikov gozdov so gozd ohranili v takšnem stanju in oblikovali tako, da smo nanj upravičeno lahko ponosni.

Ljudje tudi od gozda pričakujemo vedno več – več lesa in drugih materialnih dobrin, prostor za oddih in rekreacijo; vsi si ga želimo ohraniti tudi kot dragoceno naravno okolje. Naloga javne gozdarske službe je, da usklajuje interese za gozd in jih usmerja, prilagojeno rastiščem in drugim, lokalnim in širšim okoliščinam. Mednarodni projekt Sylvamed (2010–2013), v okviru katerega je izdana ta knjižica, obravnava vrednotenje nelesnih materialnih vlog gozda in prispeva k celovitejši predstavi o dobrinah, ki nam jih daje gozd. Gozdni med je zelo pomembna materialna dobrina, ki jo pridobivamo iz gozda. Čebelarji dobro poznajo in zelo cenijo gozd kot vir pridobivanja medu, javna gozdarska služba pa v zadnjem desetletju prav tako namenja več pozornosti zagotavljanju možnosti za pridobivanje medu v gozdu. Na tem področju še veliko

premalo izrabljamo danosti gozda. S to knjižico želimo vsaj delno zapolniti vrzel in spodbuditi tako gozdarsko stroko kot lastnike gozdov, da tej proizvodni vlogi gozda namenijo več pozornosti in čebelarjem zagotovijo možnosti za boljšo izrabo gozdne čebelje paše. Na Zavodu za gozdove Slovenije smo jim pri tem že doslej ponujali vso strokovno pomoč in tako bo tudi v prihodnje.

V pričakovanju, da bo knjižica izpolnila svoj namen, želim vsem, ki jim bo koristila pri njihovem delu, uspešno delo in več medu.

»Naj medi!«

Ivo Trošt,
direktor Zavoda za gozdove Slovenije

GOZDOVI POSTAJAJO VSE POMEMBNEJŠI VIR ČEBELJE PAŠE

Z gozdom je poraščene približno 60 % celotne površine Slovenije in prav gozd je v sodobnem okolju edini večji ostanek ohranjene narave. Ima številne vloge, ki jih delimo na ekološke, proizvodne in socialne. Z ekološkega vidika gozd prispeva k varovanju zemljišč, zlasti v visokogorju in ob rekah, k biotski pestrosti, ugodnejšim podnebnim razmeram in ugodnejšemu odtoku padavin ter h kakovostnejšim virom pitne

vode. Proizvodne vloge gozda se kažejo v sposobnosti gozda, da nam zagotovi najrazličnejše materialne dobrine. Med temi so najpomembnejši les, divjačina, gobe, plodovi gozdnih rastlin, med, zdravilna zelišča. Socialne vloge gozd izpolnjuje s tem, da nam omogoča rekreacijo in oddih ter preučevanje in poučevanje oziroma da na pobočjih varuje objekte pred plazovi in padajočim kamenjem.

Prevozni čebelnjak na stojšču za čebeljo pašo

Slovensko gozdarstvo si razvoj gozda še posebej prizadeva usmerjati tako, da ostaja kar najbolj naraven. Slovenija je namreč ena izmed zibelk sonaravnega dela z gozdom. To zagotavlja kar največjo pestrost našega gozda, v katerem tudi čebele vselej najdejo kaj zase, od gozdnih cvetlic do bogate mane, hkrati pa niso izpostavljene strupom, ki jih uporabljajo v kmetijstvu.

Delo z gozdom v Sloveniji strokovno usmerja Zavod za gozdove Slovenije, ki v vseh gozdovih opravlja javno gozdarsko službo in z načrtnim delom skrbi za to, da bodo gozdovi trajno zagotavljali vse materialne in nematerialne dobrine, ki nam jih lahko dajejo.

Med materialnimi dobrinami, ki jih pridobivamo iz gozda, je tudi med, to pa ne preseneča, saj je gozd naravno prebivališče čebel. Čebela (*Apis mellifera*) je v gozdu koristna, saj žuželke oprahujejo tudi veliko gozdnih dreves in drugih rastlin. Oprašitev je nujna, da razvijejo plodove oziroma semena, se z njimi razmnožujejo in si tako zagotovijo obstoj vrste.

V obdobju, ko v kmetijstvu za pridelavo hrane uporabljajo veliko različnih strupov, postaja gozdna paša vse pomembnejša za čebele oziroma za pridobivanje medu. Še posebej dobro jo lahko izrabijo tisti čebelarji, ki čebele prevažajo na pašo, saj lahko sledijo pojavom

medenja gozdnih drevesnih vrst. Ker je medenje večkrat težko napovedati, Opa-zovalno-napovedovalna služba medenja pri Čebelarski zvezi Slovenije spremlja morebitne pojave medenja s posebnimi merilnimi pripravami, ročnimi ali avtomatskimi. V Sloveniji gozdno medenje organizirano spremljamo že od leta 1901. Zdaj je po vsej Sloveniji nameščenih že več kot 70 merilnih postaj.

Prilava za merjenje intenzivnosti medenja

ČEBELJA PAŠA – priložnost tudi za lastnike gozdov

V gozdovih s številnimi drevesnimi vrstami, ki jih oprašujejo žuželke oziroma na katerih se mana pogosto pojavlja v večjih količinah, lahko donos medu po vrednosti celo preseže vrednost donosa lesa. Dandanes v gozdovih izrabimo le majhen delež njihove zmožnosti za proizvodnjo medu. Za gozd bi bilo povsem neškodljivo, če bi ga izrabljali intenzivneje, še več, bilo bi celo koristno, saj čebele z opraševanjem prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti. Za to bi se morali le potruditi in se ustrezno organizirati – čebelarji, javna gozdarska služba in lastniki gozdov.

Katater čebelje paše nam ponuja informacijo o zmožnosti posameznega gozdnega območja za čebeljo pašo. Tako bi bilo treba na območjih s stalno bogato čebeljo pašo, torej tam, kjer je pogosto mogoče pridobiti veliko medu, na ugodnih krajih v bližini gozdnih cest zagotoviti dovolj stojišč za prevozne čebelnjake.

Paša čebel je po Zakonu o gozdovih dejavnost, ki jo v gozdovih lahko izvajamo brez nadomestila, za postavitve panjev na urejenem stojišču pa se lastnik gozdnega zemljišča lahko s čebelarjem

pogodi za ustrezno nadomestilo. Pri tem mora sodelovati lokalno čebelarsko društvo, ki je pristojno, da s pašnim redom določi stojišča za prevozne čebelnjake.

KJE IN KAKO V GOZDU UREDITI STOJIŠČE ZA PREVOZNI ČEBELNJAK?

Prevozne enote za čebele so različnih izvedb. Najpogostejše so to predelani tovarnjaki ter večji ali manjši zabojniki. Stojišče mora biti primerno veliko za velikost prevozne enote. Idealno je, če so tla utrjena ter če vsak dan nanj vsaj za nekaj časa posije nekaj sonca. Dobro je, če je okoli prevozne enote dovolj prostora za neoviran izlet čebel, torej da ni zaraščena z grmovjem ali drevesi. Najprimernejše so gozdne jase, ker čebele na takih območjih ne motijo dela v gozdu ali spravila lesa, v dogovoru z lastniki pa so primerne tudi gozdne vlake in klančine. Idealno bi bilo, če bi v gozdovih uredili posebne prostore za postavitve prevoznih čebelarskih enot.

MEDOVITE RASTLINE V GOZDU

JELKA (*Abies alba* Mill.)

Jelka ali hoja zraste v veliko drevo, zaradi njene lepote in mogočnosti pa jo po pravici imenujemo »kraljica slovenskih gozdov«. V skupni lesni zalogi gozdov je je 7,5 %. Najpogostejša je na visokokraških planotah, od Trnovskega gozda, Javornikov, Snežnika do Kočevskega roga, ter na Pohorju. Delež jelke v slovenskih gozdovih pa se zmanjšuje, ker jo v mladosti zelo rada objeda divjad. Lastniki in upravljalci gozdov bi morali mlade jelke zavarovati pred divjadjo in jim nameniti več pozornosti. Tako bi prispevali k ohranitvi vsaj zdajšnjega deleža te drevesne vrste v naših gozdovih.

Jelka je pri nas najbolj medovito drevo. Kadar se mana na jelki pojavi po vsej Sloveniji, traja medenje od konca junija, ves julij in avgust ter se pogosto zavleče vse do sredine septembra. Žal se takšne hojeve letine pojavijo le na vsakih pet do deset let. Zgodi se tudi, da jelka medi samo na majhnih, ozko omejenih območjih, na tako imenovanih pašnih otokih. Donosi medu so izdatni tedaj, kadar se na jelki množično razmnožijo ušice. V takih primerih je podrast pod drevjem obilno pokapana z mano.

SMREKA (*Picea abies* Karst.)

Za gozdarje v Sloveniji je smreka gospodarsko najpomembnejša drevesna vrsta. V lesni zalogi gozdov je je skoraj tretjina, približno toliko kot bukve in daleč več od vseh drugih drevesnih vrst. Čebelarji si seveda želijo, da se njen delež ne bi občutno zmanjšal, saj je smreka najpomembnejši vir gozdne čebelje paše pri nas. Sicer ne medi vsako leto, vendar občutno pogosteje kot jelka oz. hoja. V nižinah včasih njeno medenje že konec aprila spodbudi pojav velikega

smrekovega kaparja, najizdatnejše medenje smreke pa je junija, ko se na njenih vejah pojavi mali kapar, najprej na nižjih nadmorskih višinah, pozneje pa se pomika v višje lege. Tam lahko medenje traja do sredine julija.

GORSKI JAVOR (*Acer pseudoplatanus* L.)

Gorski javor je praviloma le z manjšim deležem primešan bukovim in jelovo-bukovim gozdovom gorskega in zgornjegorskega pasu, v skupni lesni zalogi slovenskih gozdov pa ga je 2,4 %. Gorski javor je pomembno medovito drevo, cveti skoraj vsako leto, čebelam pa ponuja obilo medicine, cvetnega prahu in občasno tudi mane, ki se pojavlja na listih in listnih pecljih. V zadnjem času postaja vse bolj cenjen tudi javorjev med.

V slovenskih gozdovih raste še več vrst drugih javorjev – ostrolistni javor, topokrpi javor, poljski javor ali maklen in trikrpi javor. Vse vrste so žužkocvetne, vendar je njihova razširjenost oziroma njihov delež v gozdovih znatno manjši, zato je manjša tudi njihova pomembnost za čebelarstvo.

PRAVI KOSTANJ (*Castanea sativa* Mill.)

To je gozdna in hkrati sadna drevesna vrsta, ki raste na kislih tleh v nižinskem in gričevnatem svetu skoraj po vsej Sloveniji, večji sestoji pa so v Posavju, na Gorjancih, v Beli krajini, Halozah, Slovenskih goricah, na južnih obronkih Pohorja, na zahodu pa na Goriškem in v Brkinih. V prejšnjih desetletjih je pravi kostanj uničevala glivična bolezen, imenovana kostanjev rak, zadnja leta pa ga napada kostanjeva šiškarica, nov nevaren sovražnik iz rodu os.

Za čebelarstvo je pravi kostanj pomemben kot bogat vir medicīne in cvetnega prahu, občasno pa se na njem pojavi tudi mana. Kostanjeva čebelja paša velja za zelo zanesljivo in redno. Pravi kostanj cveti pozno, v drugi polovici junija in v začetku julija, ko je vreme po navadi že ustaljeno in so temperature primerno visoke. Dnevni donosi so do 4 kg na panj. V prvih dneh cvetenja čebele na dolgih moških socvetjih nabirajo velike količine cvetnega prahu ter ga kopičijo v satju. Zanje je to bogata zaloga beljakovin za poznejše poletno obdobje, ko ni paše. Šele pozneje na cvetovih nabirajo tudi medicīno. Med je grenkega okusa, predvsem zaradi visoke vsebnosti peloda, in vedno bolj cenjen.

LIPE (*Tilia sp.*)

V Sloveniji sta razširjeni dve samonikli vrsti iz rodu lip, in sicer velikolistna lipa (*Tilia platyphyllos*) in malolistna lipa ali lipovec (*Tilia cordata*). Zaradi dolgoživosti, odpornosti in simbolnega pomena te drevesne vrste v naših krajih lipe pogosto sadijo tudi v naseljih.

Velikolistna lipa od vseh vrst cveti prva, v nižinah po navadi že v začetku junija. Razširjena je po vsej državi, največ pa je na Kočevskem in v dolini Soče. Za čebelarstvo je pomembnejša malolistna lipa ali lipovec, ker cveti v drugi polovici junija, ko so vremenske razmere za medenje ugodnejše, in ker je v njenih socvetjih združenih več cvetov. Najvišji dnevni donosi dosegajo od 3 do 7 kg na panj.

ROBINIJA (*Robinia pseudoacacia* L.)

Robinijo (po domače jo večkrat napačno imenujemo akacija) v Sloveniji najdemo skoraj povsod, vendar je je največ v Primorju, na Bizeljskem in v Pomurju. Pri nas so jo sadili za utrjevanje brežin, za pridelavo lesa in za čebeljo pašo, vendar se hitro razširja tudi sama. Robinija je odlična medovita rastlina, saj vsako leto bogato cveti in daje velike dnevne donose medu, če je le vreme ugodno. Cveti najprej v toplejših krajih, potem pa se cvetenje nadaljuje

na hladnejših območjih. Čebelarji, ki čebele prevažajo na pašo, s pridom izkoriščajo časovne zamike cvetenja te drevesne vrste.

MALI JESEN (*Fraxinus ornus* L.)

Mali jesen je drevo najbolj sušnih rastišč. Na takšnih rastiščih je razširjen po vsej Sloveniji. Je manjše drevo, katerega les največkrat uporabimo za drva, ustvarja pa bujna socvetja, ki jih zelo rade obiskujejo čebele, še posebej ker na zelo sušnih rastiščih ne raste veliko vrst drevja in grmovja in je manj možnosti za čebeljo pašo.

DIVJA ČEŠNJA (*Prunus avium* L.)

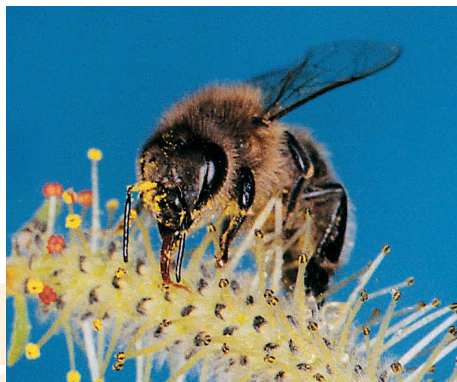
Najdemo jo po gozdovih po vsej Sloveniji, a vedno le kot primešano v gozdnih sestojih. Ker je njen les zelo cenjen in je zaradi plodov, pomembnih za

ptice in druge gozdne živali, koristna tudi z okoljskega vidika ter je med cvetenjem gozdu v okras, si gozdarji prizadevajo povečati njen delež v gozdu.

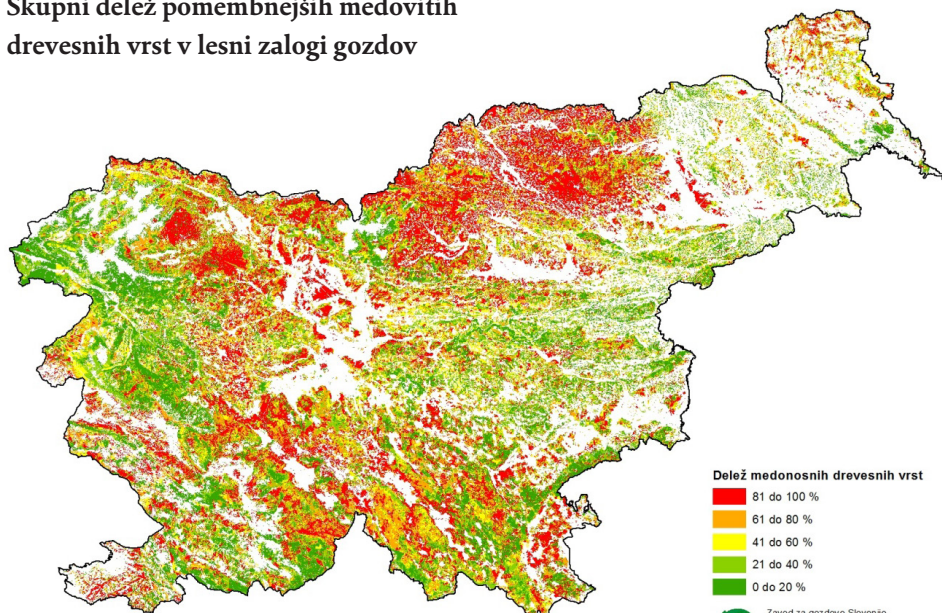
V preglednici so navedeni deleži pomembnejših medovitih drevesnih vrst v lesni zalogi slovenskih gozdov, na karti pa so prikazani deleži lesne zaloge vseh medovitih drevesnih vrst v lesni zalogi gozdov.

Delež pomembnejših medovitih drevesnih vrst v lesni zalogi slovenskih gozdov

Drevesna vrsta	Delež lesne zaloge (%)
smreka	32,3
jelka	7,6
hrasti	7,0
rdeči bor	4,4
javorji	2,8
pravi kostanj	1,8
macesen	1,2
lipe	0,5
robinija	0,5
divja češnja	0,3

Skupni delež pomembnejših medovitih drevesnih vrst v lesni zalogi gozdov

Zavod za gozdove Slovenije
Oddelek za gozdnogospodarsko načrtovanje
dr. Tomaž Šturm
junij 2013

POVZROČITELJI MEDENJA V GOZDU

Čebelje paše delimo na nektarne in manove. Pri nektarnih pašah čebele v cvetovih nabirajo nektar oz. medičino, pri manovih pa nabirajo mano različnih uši in kaparjev, ki živijo v gozdu. Zlasti zaradi manovih paš je gozd tako pomemben za čebelarstvo.

Nektar nastaja v nektarijih ali medovnikih žužkocvetnih rastlin. Nektariji so žleze, največkrat na dnu cveta, ki izločajo sladko dišečo tekočino, s katero rastline privabljajo in nagrajujejo opraševalce.

Mana je naraven, sladek, lepljiv sok, ki ga izločajo drevesne ušice, kaparji in škržati. Proizvajalci mane (ušice, kaparji, škržati) imajo ustni aparat, posebej razvit prav za sesanje rastlinskega soka. Žuželke s svojim sesalom prodrejo do sitastih cev, po katerih se pretakajo rastlinski sokovi. Večina mane preide skozi žuželke, ne da bi jo prebavile. Kapljice mane se potem pojavijo kot svetlečce se kapljice na iglicah, listih ali podrast, kjer jih najdejo čebele in predelajo v gozdni med.

Poglavitni viri čebelje paše manovega izvora v gozdu so predvsem smreka, jelka in javor. Na smreki živijo veliki in mali smrekov kapar oz. lekanija, velika rdečerjava puhasta smrekova ušica,

črna smrekova ušica, sivozelena lisasta smrekova ušica in druge žuželke. Najpomembnejše žuželke na jelki oz. hoji so zelena hojeva ušica, mali hojev kapar in brstna hojeva uš. Uši živijo tudi na javorjevih listih ter ob ugodnem vremenu ponudijo izdatno čebeljo pašo.

Uši na javorju

Velika rdečerjava puhasta smrekova ušica

Zelena hojeva ušica

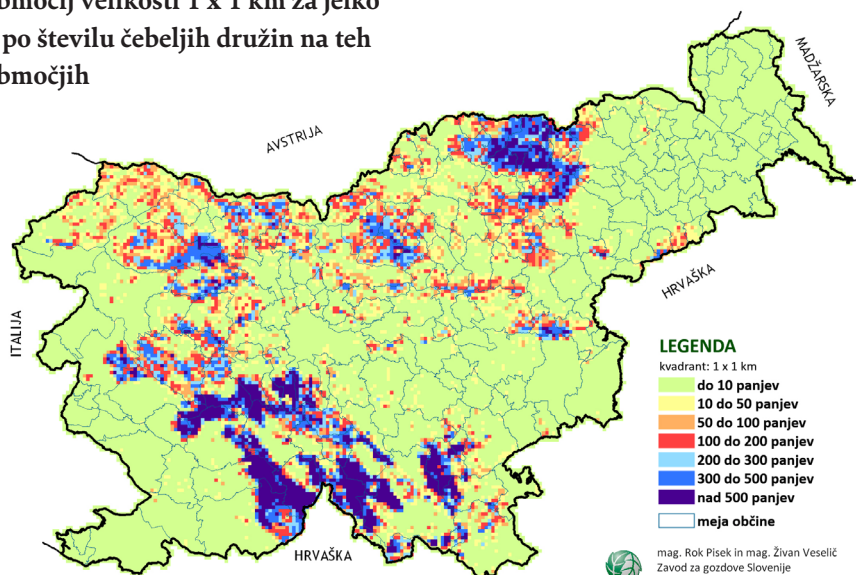

KATASTER ČEBELJE PAŠE

V skladu s predpisi, ki urejajo čebeljo pašo, je Kataster čebelje paše podlaga za izdelavo čebelarskih pašnih redov. Kaže nam zmožljivost območij za pridelavo medu, ta pa je izražena s številom čebeljih družin oz. panjev, ki jih je v obdobju medenja mogoče razmestiti na določeni površini. Prikaz pašne zmožljivosti območij velikosti 1 x 1 km je zelo uporaben pri odločitvah, kam umestiti stojišča za prevozne čebelnjake oziroma na katero stojišče pripeljati prevozni čebelnjak, ko cveti oziroma med določena medovita drevesna vrsta oziroma kmetijska kultura.

Primer karte pašne zmožljivosti območij velikosti 1 x 1 km za jelko – po številu čebeljih družin na teh območjih

Kataster čebelje paše je oblikovan po posameznih medovitih rastlinah oziroma njihovih skupinah (sadno drevje). Računalniško izdelane karte za območje Slovenije so za vse pomembne medovite vrste pri nas dostopne na spletni strani Ministrstva za kmetijstvo in okolje. Najdemo jih na spletnem naslovu rkg.gov.si/GERK/WebViewer, v rubriki Čebelarstvo – Kataster čebelje paše. Karte omogočajo vpogled v poljubno območje (območje čebelarskega društva, občine, regije idr.) in v poljubnem merilu. Če karto »podložimo« z ustrezno topografsko podlago, pa je mogoče hitro določiti podrobnejšo lokacijo katerega koli območja ali objekta.

ČEBELJI DAROVI IZ GOZDA

Poleg tega, da so čebele pomembne za ohranjanje ravnovesja v naravi in tako tudi v gozdu, nam dajejo tudi več zelo pomembnih dobrin.

Med je naravna sladka snov, ki jo čebele izdelajo iz nektarja ali mane, ki jo naberejo, predelajo z določenimi svojimi snovmi, shranijo, posušijo in pustijo dozoreti v satju. V gozdu lahko čebele najdejo tako nektar kot mano, vendar je z vidika čebelje paše v njem najpomembnejša mana.

Ker sta mana in nektar preveč vodena za shranjevanje v celicah, čebele odstranijo odvečno vodo, tako da nastane med, ki ga lahko skladiščijo v celicah satja. Čebele nikoli ne nabirajo osnovne surovine samo na eni rastlini. Kadar med nima prevladujočih značilnosti določene rastlinske vrste, ga označimo za cvetličnega (med iz nektarja) ali gozdnega (med iz mane). Slovenija je izjemno pestra dežela. Pestrost rastlinskega sveta je vzrok za pestrost slovenskih vrst medu.

Na splošno velja, da so različne vrste medu iz mane temnejše barve, ker vsebujejo več rudninskih snovi, ki jih naš organizem potrebuje za svoje normalno delovanje, vsebujejo tudi več flavonoidov, ki prispevajo k

antioksidativnosti medu, imajo pa manj fruktoze in glukoze kot različne vrste medu iz nektarja, poleg tega so tudi manj aromatični in vsebujejo manj cvetnega prahu. Včasih imajo oster vonj po smoli, sirupu smrekovih vršičkov, pa tudi po dimu, mleku v prahu, mlečnih bombonih, medenjaki, vosku, po humusu in preperelem listju. Zaznavna je aroma po smoli, orehih, lešnikih, mleku v prahu, zeliščih, pelinu, karamelu, melasi, rjavem trsnem sladkorju, zeliščnih bombonih, suhem sadju, suhih hruškah.

Smrkov med je rdečerrjave barve, z nežnim vonjem po sirupu iz smrekovih vršičkov, smoli, lubju iglavcev, po suhih marelicah, lahko tudi z blagim vonjem po mleku v prahu, včasih tudi po postanem, vlažni krpi, plesni, humusu. Zaznavna je aroma po sirupu iz smrekovih vršičkov, smoli, zeliščnih bombonih, zeliščnem čaju, praženi kavi, suhem sadju, figah, kavnihih bombonih.

Hovej med je pogosto temno odsevom, z nežnim vonjem po mleku v prahu, smoli, suhih hruškah, smetanovem likerju, viskiju, včasih tudi po dimu ali po osmojenem lesu. Zaznavna je aroma po mleku v prahu, karamelu,

zažganem sladkorju, smoli, svežem lesu iglavcev, sirupu smrekovih vršičkov, po dimu, črnem čaju z mlekom, zeliščnih bombonih.

Med iz pravega kostanja enotno imenujemo kostanjev med, ne glede na to, ali je iz mane ali nektarja. Je temno rjave ali jantarne barve, z rdečim odtenkom, značilnega grenkega okusa. Vsebuje zelo velike količine kostanjevega cvetnega prahu. Ima značilen grenek, trpek, oster vonj po kostanjevem cvetju, mokrem kartonu ali zmečkanem orehovem listju. Zaznavna je ostra, trpka aroma po zažganem sladkorju, sladkornem sirupu, po dimu, zeliščih, pelinu.

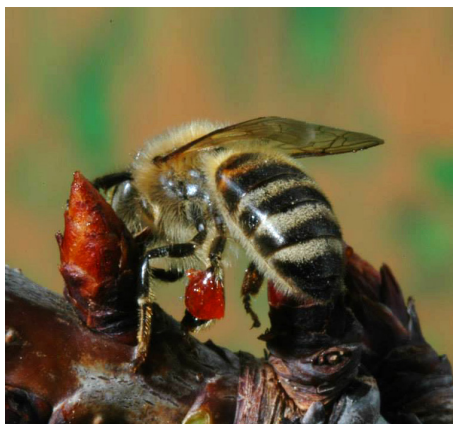
Lipov med prav tako enotno imenujemo lipov med, ne glede na to, ali je iz mane ali nektarja. Je svetlo rumene do svetlo jantarne, slamnate barve z zelenim odtenkom. Zaznaven je vonj po lipovem cvetju, svež in nežen vonj po mentolu, limonovi lupini, citronki, lesu ali žaganju, lahko tudi po zdravilih, razkužilih, čistilih. Aroma je sveža, po mentolu, svežih orehih, zeliščih, kuhanem lipovem cvetju. Zaznavna je lahko tudi blaga aroma po cvetlicah.

Sicer pa čebele v gozdu naletijo tudi na rastline, na katerih nabirajo nektar, zato je gozdni oz. manov med pogosto mešan s cvetličnim medom, lahko pa je v celoti nektarnega izvora. Gozd je za čebele tudi pomemben vir

Različne vrste medu se razlikujejo že po barvi. Gozdni med iz mane je temnejši, akacijev med (»med robinije«) pa je zelo svetel.

cvetnega prahu (mali jesen, kostanj, lipa, leska, vrbe,...), nabirajo pa tudi smolnate snovi, ki jim dodajo še nekatere svoje snovi in tako naredijo propolis. Največ smol naberejo na iglavcih, topolih, brestih, vrbah, kostanjih, hrastu in na koščičarjih. Propolis je lepljiva, smolnata snov, grenkega okusa in močnega vonja. Star je črn, sicer pa je svetlorumene do rdečkastorjave barve.

Čebele smole v panj prinesejo na nogicah

NA KAJ PAZIMO, KADAR SMO V GOZDU?

Ne vznemirjajmo gozdnih živali in
čebel v okolici čebelnjakov!

Na sprehodu po gozdu imejmo psa na
povodcu!

Ne uničujmo gozdnega rastlinja!

V gozdu ne kurimo!

Ne spuščajmo škodljivih snovi v
tla in vodo!

V gozdu je vožnja je dovoljena samo
po cestah; le s kolesom se je dovoljeno
voziti tudi po posebej označenih
vlakah in drugih poteh.

Ne uničujmo kažipotov, tabel, oznak,
klopi in drugih predmetov!

Smeti in odpadki ne spadajo v gozd.
Odnosimo jih s seboj oziroma jih
odložimo na urejenem smetišču!

BODIMO PRIJATELJI GOZDA!

